

dileme: to je zbirka (predvsem) virov — preostankov, za razliko od povsem istovrstne institucije — arhiva, ki je zbirka (predvsem) pisanih virov. Naloga muzeja je vire zbirati, ohranjati, sistematizirati itd. Muzej daje vire javnosti v rabo poljudno ali strokovno interpretirane na razstavah (stalnih in občasnih), strokovnjakom pa omogoča uporabo virov (zlasti) v depojih, kjer so sistematizirani in opremljeni z ustrežno dokumentacijo.

V praksi to pomeni, da je med etnologom na inštitutu in etnologom v muzeju glede dela razlika. Etnolog v muzeju mora nadaljevati delo svojih predhodnikov, vendar ustrežno historično in socialno razširiti dokumentacijo ter razširiti predmet zbiranja na znani deziderat — delavsko kulturo. Raziskovalna praksa muzejskega etnologa naj bi bila povezana zlasti s področji zbiranja. Od njegove teoretične usmeritve je odvisno, kako bo interpretiral gradivo na razstavah — nikakor pa ne sme od te usmeritve biti odvisno, kaj vse zbira; kakor so muzealci drugih strok dolžni zbirati tudi za potrebe etnologov, tako je tudi etnolog muzealec dolžan zbirati za njihove potrebe vire kmečke in delavske kulture. Usmeritve se seveda spreminjajo glede na družbene interese, viri ostanejo.

Delo v muzeju torej ne postaja vprašljivo, kot menite. Nasprotno, dela in zahtev je vedno več in naloge bolj razburljive. Naj omenim sijajne razstavne koncepcije, ki so bile še pred desetletji neznanane (npr. muzej v Rüsselsheimu). Iz povedanega je razvidno, da na vaše vprašanje, kaj je etnološki spomenik, etnološki predmet — ni moč odgovoriti enopomensko. Historični viri nasploh so torej lahko obče zgodovinski, tehniško zgodovinski, umetnostno zgodovinski, agrarnozgodovinski, političnozgodovinski, itd. itd., **istočasno**. Tako je npr. Michelangelov model za razpelo obrtniku, ki jih je prodajal na kmete (Vasari, Vite) nedvomno umetnostno zgodovinski spomenik, tehnično obrtni spomenik, komunikacijsko zgodovinski spomenik in ne nazadnje etnološki spomenik o hišni opremi, likovnih predstavah, možnostih, okusu toskanskega kmeta 16. stoletja.

Glede na takšno stvarnost je treba razumeti sledeč odgovor: Etnološki spomenik je vsak vir za etnologijo (načelno).

Etnološki spomenik je vir, ki priča o kmečki ali delavski kulturi (v praksi).

Etnološki predmet je vir, ki ga je moč nadomestiti.

Etnološki spomenik je vir, ki ga ni moč nadomestiti z drugim enake pričevalnosti.

Lep pozdrav
Gorazd Makarovič

Res sicer sprašujem, kaj je to etnološki predmet oz. spomenik, vendar ne gre le za vprašanje muzealij, temveč za temeljna vprašanja etnologije v muzeju. Prav tako menim, da je od etnologove teoretične usmeritve močno odvisno, kaj vse zbira, oz. vsaj naj bi bilo, čeprav v praksi tako ali tako to ni. Res je, etnologi muzealci smo nasledili de-

diščino naših prednikov in kljub našemu zavestnemu prepričanju v sodobne smernice etnologije (prenos poudarka s predmeta na človeka, prikaz načina življenja, ne le zbirke predmetov, ki izražajo svojo „prvobitnost“) se nam nehote porajajo merila, ki so v veliki meri tradicionalna. Morda tudi iz povsem praktičnih razlogov. Prav gotovo bi bilo ustrezno uvrstiti v zbirko npr. sodoben avtomobil (ta je morda najodločilneje vplival na preobrazbo človeštva na vsej zemeljski obli v tem stoletju), traktor ali barvno TV, kar pa je iz objektivnih in realnih razlogov nemogoče. Strinjam se z dr. Makarovičem, da bi se morali etnologi muzealci omejiti na predstavljanje določenih socialnih slojev. Ob tem omenja kmečki in delavski sloj, seveda je stvar dogovora, če sta prav ta sloja najustreznejša. Ali pa bomo spet deklarativno zatrjevali, da so v ospredju našega zanimanja vsi socialni in profesionalni sloji v vseh časovnih obdobjih, in bo prepuščeno posameznikom, da se odločijo, kaj raziskovati — vendar na tak način ne bomo prišli niti do podobe načina življenja slovenskih kmetov ali delavcev v 20. stoletju, kaj šele vseh Slovencev tja do leta 2000, morda do leta 3000?

Opombe:

¹Anka Novak, Spreminjanje vrednotenja etnoloških predmetov, Glasnik SED leto 16/1976, št. 3.

²Glej: Način življenja Slovencev 20. stoletja, posvetovanje SED Nova Gorica, 6. 6. 1980. Ljubljana 1980.

³Glej: Poglavja iz metodike etnološkega raziskovanja I. Ljubljana 1980.

RALF ČEPLAK

KMEČKOST V SODOBNI KULTURI

Pričujoči tekst je bil kot referat predstavljen v Farri d'Isonzo 29. maja 1983 na simpoziju na temo Ruralità nella cultura contemporanea (Kmečkost v sodobni kulturi).

Simpozij je pripravila občinska uprava pod pokroviteljstvom Pokrajinske uprave v Gorici kot sestavni del strokovnih priprav na ustanovitev ambicioznega muzeja furlanske kmečke kulture.

Naslov simpozija odpira izredno zanimiva teoretična in metodološka vprašanja, pomembna za preučevanje preteklosti in sedanosti vsakega naroda. Zato ne morem upati, da bi v svojem prispevku izčrpal vse možne vidike tega vprašanja. Pri nas v Sloveniji se z razmerjem med kmečko kulturo (tako namreč tudi lahko prevajam izraz „ruralita“ v slovenščino) in kulturami drugih socialnih slojev pretežno ukvarja etnologija. Zato vas nameravam na kratko seznaniti s sledovi tega razmerja v zgodovini in teoriji naše vede, nato pa še z nekaj konkretnimi primeri stapljanja kmečke

in mestne kulture in z muzejskim pogledom na obravnavano vprašanje.

Na začetku je gotovo zanimiva identifikacija, ki kmečkost enači z ljudskostjo. Ker je pojem ljudstvo, ljudskost, izredno težko natančno definirati, se je ta enačil vedno s tistim razredom ali družbenim slojem, ki je odločilno prevladoval v okviru nekega naroda, oziroma, ki je temu narodu (etnosu) dajal značilni kulturni obraz. Dokler so bili to kmetje (in v okviru slovenskega naroda so bili ti zelo dolgo nosilci etničnega razvoja, saj Slovenci nismo poznali svojih fevdalnih gospodov, aristokracije, itn.), se je tudi etnologija enačila s „kmetologijo“ predindustrijskega sveta in njegovih preostankov.

V preteklosti je šlo v slovenski etnologiji tudi za idealiziranje kmečke kulture. Romantična usmeritev je videla v kmetstvu idealen temelj celotnega etnosa, torej nek večer, zdrav, brezkonflikten svet, iz katerega se permanentno obnavljajo moralna in idejna izhodišča slovenskega naroda. Etnologija bi imela pri tem pomembno vlogo posredovalca in reševalca nacionalnih posebnosti in vrednot. Ni naključje, da je slovensko meščanstvo sredi 19. stoletja, v času narodnega prebujanja, za nacionalni simbol izbralo polepšano varianto gorenjske **kmečke** noše, ki se je v tej vlogi obdržala do danes. Dalje: od začetka tega stoletja do danes si na primer Ljubljana, glavno mesto Slovenije, skuša pridobiti kulturno-turistično podobo v evropskih očeh s **Kmečko** ohcetjo (!).

Glavni atribut ljudskega naj bi bilo kolektivno kulturno ustvarjanje za razliko od individualnega, gosposkega, meščanskega ustvarjanja. Evropejci so iskali nepokvarjeno podobo kmeta in kmetstva v njunem „naravnem“ in „izvirnem“ stanju. Govorilo se je o posebnem ljudskem načinu mišljenja, o delitvi na spodnjo in zgornjo kulturno plast itn. Ljudski značaj in vrednote so torej etnologi najtesneje povezovali s kmečkim ljudstvom in njemu bližnjimi socialnimi sloji. V času industrializacije, družbene in poklicne diferenciacije je to stališče postalo vse manj sprejemljivo. Danes bi težko še postavljali tako izrazita nasprotja kot na primer: vas — mesto, kmečkost — mestnost, nizka kultura — visoka kultura, itn., s tem, da je samo po ena od teh kategorij predmet enotloškega preučevanja. Kmečka kultura je danes sestavni del sodobne kulturne podobe (slovenskega) naroda. To stajanje pa se ni zgodilo v trenutku, ampak se je dogajalo in se dogaja postopoma v zgodovinskem procesu političnih, gospodarskih in kulturnih sprememb.

Na žalost Slovenci po socialistični revoluciji (po letu 1945) nismo premogli Gramscija, ki je na primer v italijanski svet marksistične politične prakse pritegnil za alternativo „folklorno kulturo“ kot opozicijo vladajoči (recimo meščanski) kulturi. Kmečka kultura je pri nas po 2. svetovni vojni kar naenkrat postala sinonim starih, nazadnjaških odnosov in bila s tem delno anatemizirana. Us-trezna **diferenciacija** se je izvedla tudi na perso-

nalni ravni. Na enem bregu so ostali etnologi, ki so se še naprej ukvarjali z „občestveno vezano“ kmečko kulturo kot edinim predmetom etnološkega preučevanja, na drugem bregu pa so stali mlajši etnologi, ki so se zavzemali za vključitev vseh socialnih slojev v etnološke raziskovalne okvire. Dolgo je trajalo, da sta oba toka našla dopolnitev drug v drugem. Tako danes opredeljujemo našo regionalno etnologijo kot vedo o načinu življenja in (!) o ljudski kulturi (beri: kmečki kulturi) Slovencev.

Kaj si danes predstavljamo pod izrazom kmečka kultura?

Za katero kmečko kulturo gre? Današnja se gotovo razločuje od tiste spred 50 ali 100 let. Vsa-kič pa lahko ugotovimo, da jo utemeljujejo gospodarsko proizvodni načini. Med obdelovalci zemlje v Sloveniji danes prevladujejo polkmetje. Dopoldne delajo v industriji, popoldne obdelujejo zemljo in gojijo živino. Ali pa je vsaj eden od zakoncev ali članov družine redno zaposlen. Zaposlenost pri- naša socialno in zdravstveno varstvo in finančno neodvisnost od prodaje kmetijskih pridelkov. Na tem socialnem statusu (pol kmetje, pol proletarci) je gradila Slovenija v prvih desetletjih po vojni svoj ekonomski in industrijski razcvet. Zaposlovanje kmetov v industriji je imelo velikanski vpliv na spremembo kulturne podobe vasi. Ne samo v materialni kulturi (prenova stanovanj, novogradnje, avtomobili, stroji), temveč tudi v socialni in duhovni kulturi. Materialna in socialna neodvisnost posameznikov je razjedla močno institu- cijo vaške skupnosti, ki je nekdanje trdno vezala svoje člane v usodno povezano enoto. Zelo očiten je na primer propad tradicionalnih vaških pusto- vanj, sočasen s propadom fantovskih skupnosti kot izključnimi nosilci pustnih šeg na vasi. Enaka usoda je doletela navzočnost širše skupnosti pri drugih letnih praznikih in pri šegah življenjskega cikla (rojstvo, poroka, smrt). Današnja kmečka gospodinjstva so opremljena z natanko enakimi stroji, pripomočki in pohištvom kakor gospodinj- tva v mestnem stanovanjskem bloku. Torej gre za tendenco po nekakšni kulturni unifikaciji. V tej unifikaciji pa se ponekod kažejo razpoke. Mnogo- krat sem pri svojem terenskem delu naletel na „mestno“ urejene kmečke hiše s sodobno kuhinjo in serijskim bivalnim prostorom, ki mu na kmetih navadno rečejo „sprejemnica“. Čeprav je oprem- ljena s pohištvom, ki ga meščan uporablja za vsakodnevno bivanje (klubska garnitura, knjižna omara, omara za luksuzno steklovino itn.), je v opi- sanih okoliščinah „sprejemnica“ za vsakodnevno rabo zaprta. Stanovalci se čez dan in zvečer za- držujejo v veliki kuhinji (tradicija nekdanjega og- njiščnega prostora?), kjer je navadno tudi tele- vizor (sodobni združevalec družinskih interesov), sprejemnico pa odpirajo samo ob izjemnih priložnostih (poroka, smrt, rojstni dan, birma, silvestrovanje, rodbinska srečanja) ali za izjemne obiskovalce, ki jih želijo posebej počastiti. To rav- nanje kaže, da sama materialna dobrina še ni zagotovilo za spremembo načina življenja in biva- nja oziroma za prekvalifikacijo kmečke kulture v

kako drugo. Način življenja določa bolj način funkcioniranja materialne dobrine, torej njena uporaba v življenjskem sklopu posameznika oz. družbene skupine. V opisanem primeru je materialna dobrina zgolj nekakšen statusni simbol. Zelo zanimiva je podoba, če obrnemo zorni kot z vasi na mesto. Kaj se dogaja z nekdanjimi kmeti, sedanji meščani, v mestih? Mlajša slovenska mesta naseljujejo pretežno podeželski priseljenci 1. in 2. generacije. Lep primer je Nova Gorica, ki je stara komaj 35 let. Novi meščani so s sabo prinesli spomin na vaški način življenja, ki ga ni mogoče kar čez noč pozabiti in preskočiti. Tudi tukaj velja pravilo, da sprememba materialnih okoliščin bivanja ne prinaša nujno tudi kompleksne spremembe načina življenja. Omenil bi samo nekaj drobnih ilustrativnih primerov. V primorskih vaseh je ob poroki navada, da nevesti in ženinu njuni prijatelji in vrstniki postavijo slavnostno „kalono“, slavolok iz borovih ali brinjevih vej in cvetja. Presenetljivo je, da so to kulturno sestavino priseljeni vaščani prenesli v mesto. Za Novo Gorico ni nič nenavadnega, če pred desetnadstropno stolpnico s 50 ali več stanovanji zagledate prekrasno ženitovanjsko „kalono“, ki se morda od vaše razločuje po tem, da je bolj „gosposka“, torej lepše izdelana, neredko z umetelnim svetlečim napisom SREČNO in podobno. Pod to „kalono“ se mladina iz stolpnice, podobno kot nekaj vaška mladina na hišnem pragu, obredno poslovi od svojega vrstnika ali vrstnice, ki simbolično odhaja iz ene skupnosti v drugo, iz samskega stanu med poročene. Nadalje je na vasi ponekod razširjena navada, da domači, sosedje in sorodniki ponoči čujejo ob mrliču. V mestih je ta navada odpadla, ker krste z mrlički čakajo do pogreba v mrliških vežicah na mestnem pokopališču. Vendar izjemo nekateri meščani prve generacije postavijo mrliča „na pare“ kar v svojem mestnem stanovanju, pri njem čujejo, kakor so bili vajeni na vasi, in tudi pogrebne svečanosti začnejo pred stanovanjskim blokom. Tak primer s cerkvenim pogrebom je bilo pred leti še videti v Novi Gorici.

Na vasi je stik med človekom in naravo sestavni del življenjskega in delovnega procesa. V mestih ga je treba ohranjati umetno. To pa se ne kaže samo v nedeljskih izletih in obiskovanju „trim“ stize. Najpovednejši način iskanja zgubljenega stika z vaškim načinom življenja je obdelovanje majhnih parcel, vrtičkov na nezazidani mestni površini, ki je splošno ljudsko premoženje. Obdelovanje teh parcel je dobilo take razsežnosti, da je parcelizacija in vsa organizacija v zezi s tem postala del nalog administracije krajevne skupnosti. Ekonomski učinek drobne vrtičkarske proizvodnje je včasih ničen v primerjavi z zadoščenjem ob delu na zemlji, ki lajša prilagajanje na mestni način življenja.

Malo nenavaden je naslednji primer, na katerega sem naletel pri raziskovanju načinov bivanja v Novi Gorici leta 1980. Vaški priseljenc si je postavil novo hišo v eni od imenitnejših četrti družinskih hiš v Novi Gorici. Žena je želela pred hišo zelenjavni vrt, mož pa je odločil, da se meščanu ne spodo-

bi, da bi pred imenitno hišo sadil paradižnik in solato. Zato je zelenjavni vrt postavil za hišo in ga skrtil pred očmi obiskovalcev in mimoidočih še za visok betonski zid, pred hišo pa je zasadil manjši nasad z okrasnim grmičevjem.

Mislím, da je zgled skritega zelenjavnega vrta za mestno hišo pomensko enak prej opisani mestni sprejemnici v vaški hiši. Oba primera sta kot razpoki v navidez enotni podobi sodobnega načina življenja, skoz kateri proseva na dva različna načina isti kulturni izvir v različnih okoljih. Menim, da je več ko razumljivo, da ugotovljenih zakonitosti ne bi mogli razbrati in razumeti, če bi usmerjali interesni fokus enkrat posebej na „kmečko“ in drugič posebej na „mestno“ kulturo. Današnje razmerje med obema je tako kompleksno, da ga moramo preučevati z enotnega metodološkega izhodišča, sledeč tako čistim kakor tudi kontaminiranim kulturnim vzorcem. Gre za to, da ne raziskujemo več kulturnih sestavin kot takih, temveč njihovo prepletanje in funkcioniranje v različnih okoljih.

Kako odmeva ta usmeritev v muzejih, kjer je zaposlenih največ slovenskih etnologov? Muzej po zakonu skrbi za premično kulturno dediščino. V skladu z novejšimi entološkimi usmeritvami je kulturna dediščina zelo raztegljiv pojem, v praksi pa se pojem kulturne dediščine spet zoži na muzealije, ki so pretežno kmečkega, kvečjemu obrtniškega izvira. Tudi splošno veljavno laično mišljenje enači kulturno dediščino s kmečko kulturo. Pričakovanje povprečnih obiskovalcev muzeja je usmerjeno v rekonstrukcijo preteklosti. Kje pa se konča preteklost in začne sedanost? Najlepši odgovor na to vprašanje smo delavci Goriškega muzeja dobili leta 1981 pri muzeološki ureditvi muzejske zbirke v Bardu (Lusevera) v Terski dolini, v malo znani slovenski vasi. Že pred potresom leta 1975 so Barjani pridno zbirali gradivo na pobudo prof. Viljema Černa. Njim samim je bila prepriščena odločitev, kaj spada v muzej in kaj ne. Kljub laičnim odločitvam so se iz zbranega gradiva izoblikovale celotne predstavitve značilnih gospodarskih dejavnosti tega predela Benečije: živinoreja, ovčarstvo, mlekarnstvo, sirarstvo, predelava volne, izdelava lesenih predmetov in orodja in najznačilnejši kosi notranje opreme. Po natančnem ogledu materiala in po kratki seznanitvi z etnološko podobo Barda sem ugotovil, da so na površje zavesti amaterskih zbiralcev — muzealcev privrele tiste dejavnosti, ki so jih sami opravljali v mladosti ali še pred kratkim, vsekakor pa v okviru svoje generacije. Nekatere od teh dejavnosti so odmrle šele v času popotresne obnove, takorekoč pred našimi očmi. Ta material jim je bil pri roki, čeprav ga dejansko niso več uporabljali. S tem, da so ga prepustili muzeju, so v bistvu postavili spomenik svoji lastni spretnosti in znanju in s tem pomenu svoje generacije. Hkrati pa so nam pokazali, kje je zanje meja med preteklostjo in sedanostjo, med muzejem in življenjem. Muzejska zbirka (Museo etnografico) v Bardu je tako postala kolektivni vaški spomin na bližnjo preteklost in kljub profesionalni muzeološki intervenciji tudi

„ljudski“ muzej, saj so mu metodološko in vsebinsko usmeritev določili sami vaščani.

Zanima me, kako bi za tak kolektivni avtoportret poskrbela druga okolja, na primer delavsko ali predmestno. Ali bi ta okolja še čutila, da je temelj njihove kulturne dediščine kmečka kultura, ali pa bi oris segel samo do meje skušenj lastne generacije? S temi vprašanji se mora, po mojem mnenju, danes spoprijemati sodobna muzejska etnologija in pri tem ne sme zanemarjati niti kmečkih kulturnih sestavin preteklosti niti njenih transformiranih oblik v sedanjosti.

Literatura:

Angelos Baš, O „ljudstvu“ in „ljudskem“ v slovenski etnologiji. Pogledi na etnologijo. Ljubljana 1978, 67-116.

Gian Paolo — Gri, Etnološko raziskovanje v Italiji po drugi svetovni vojni. Glasnik SED 1980/4, 145-148.

Slavko Kremenšek, Obča etnologija. Ljubljana 1973.

Naško Križnar, Stanovanjska kultura na Gori v luči spremenjavanja hišnih oblik. Goriški letnik 2, 1976, 43-51.

Naško Križnar, Pustni običaji v gornjem Posočju. Primorski dnevnik, 25. 2. 1979, 5.

Vizualije, Oris stanovanjskih načinov v Novi Gorici. Video kaseta (VCR). Realizacija Naško Križnar, trajanje 1 ura, 12 minut. Proizvodnja Goriški muzej 1980.

NAŠKO KRIŽNAR

KRATKO RAZMIŠLJANJE O ETNOLOGIJI V MUZEJIH

Med vprašanja, ki bi si jih morali zastavljati etnologi in jih tudi reševati, sodijo gotovo vprašanja o pomenu in vlogi etnologije v muzejih. Razkorak med metodološko usmerjenostjo etnološke vede in pojmovanjem etnologije v muzejih je že tako občuten, da si nadaljnega razvoja te stroke v muzejih nikakor ne moremo jasno predstavljati. Mladi etnologi se zato raje prepuščajo že utečenim in preskušenim načinom muzejskega dela, saj jih k temu spodbujajo slaba medsebojna povezanost, neustrezna metodologija muzejske stroke in dolgoletna tradicija. Zato se dogaja, da postaja težišče vsakega muzejskega dela — razstava (bodisi stalna ali občasna) nedodelana ali zastarela, muzealec pa išče potrditev svoje strokovnosti v pisanju člankov in razprav, ki jim nihče ne odreka znanstvenega značaja.

Težave izvirajo iz tradicionalnega pojmovanja muzejev in muzejskega dela. Muzeji naj bi bile zbirnice starih in redkih predmetov — kar dejansko tudi so — delo kustosov pa je, da te predmete na terenu poiščejo, jih varujejo in razvrščajo v skladu z muzejsko sistematiko, raziskujejo njihov izvor in starost ter jih kot estetske in zgodovinske posebnosti predstavljajo širšemu občinstvu. Delo etnologa je torej neposredno povezano s predmetom, z muzejskim fondom, za

katerega mora tudi po svoji poklicni zadolženosti skrbeti, ga raziskovati in razstavljati.

Iz tega izhaja tudi edini način prikazovanja muzejskih strokovnih prizadevanj — kolekcijski način razstavljanja. Zanj je značilna količina in raznovrstnost gradiva, do neke mere tudi njegova funkcija, torej povezava kulturne sestavine s človekom.

Etnologija, ki se je po svoji metodološki naravnosti ukvarjala s preučevanjem ljudske kulture (imenujmo jo kar kmečka), je tudi v muzeju našla svoje delo v prikazovanju materialne, socialne in duhovne podobe kmečkega človeka. Kulturna podoba drugih socialnih slojev in poklicnih skupin je v glavnem ostala zunaj njenega zanimanja, saj se je z njimi ukvarjala kulturna zgodovina. Muzejsko delo se je tako ostro delilo na posamične oddelke in stroke z različnimi pogledi na predmet in obseg dela. Vse to pa je tudi zaviralo muzeologijo, da bi z razvojem muzejskih strok razvijala lastno metodologijo, ki bi bila zmožna povezati njihove izsledke v enoten zgodovinski muzejski koncept.

Medtem pa so posamezne muzejske stroke svoje poglede na predmet in cilj raziskav poglobljale in dopolnjevale. Etnologija, ki je v glavnem raziskovala le kmečkega človeka, je v teoretičnem razglabljanju Vilka Novaka O bistvu etnografije in njeni metodi (leta 1956 v Slovenskem etnografu) našla bogato dopolnilo in razširitev svojih raziskovalnih področij. S tem naj bi se začela preučevanja vseh družbenih skupin in pojavov ne le v preteklosti, temveč tudi v sedanjosti.

Nadaljnji razvoj etnologije je tudi zahteval, da postane bistvo etnoloških raziskav človek, kulturna sestavina pa naj bo samo medij za doseg tega cilja.

Tako korenitim metodološkim spremembam in dopolnitvam etnologija v muzejih ni sledila, saj „sta naravi muzejskega dela bližji preudarnost in strpnost kakor radikalne in nagle odločitve.“ Če bi šla etnologija v muzejstvu v korak s svojo metodologijo, bi se uveljavljeni principi muzejskega dela nujno morali spremeniti. S tem, ko se je razširil predmet raziskav, bi etnologija v muzeju morala poseči na področja, ki jih je doslej raziskovala kulturna zgodovina. S spremenjenim pogledom na predvet in cilj raziskave pa bi se moralo spremeniti tudi kolekcijsko prikazovanje v etnoloških oddelkih muzejev. S tem bi se podrla doslej uveljavljena delitev muzejev na oddelke, posamične stroke pa bi si morale prizadevati za zgodovinsko koncepcijo razstavljenega gradiva in za tesnejše povezovanje.

Tako ostaja večina stalnih muzejskih zbirk še vedno urejenih po starih muzeoloških načelih. Etnologi v muzejih se upravičeno sprašujejo, ali naj uvrstijo v muzejski inventar poleg likalnika na oglje tudi električni kuhalnik, poleg slike na steklo in poslikane skrinje tudi tiskano reprodukcijo in industrijsko izdelano sodobno omaro, naj uvrstijo v etnološko zbirko poleg lesene skledke tudi emajliran lonec in poleg kolovrata šivalni stroj! Ali bi ne bilo mogoče z enim samim dobro izbranim kulturnim elementom prikazati življenjski slog določene